

Gemenskapsmekanismen

Bakgrund

Europa har på senare tid drabbats av extrema väderförhållanden. Översvämningar i Central- och Östeuropa sommaren 2002 följdes av en värmebölja och omfattande skogsbränder i Sydeuropa under sommaren 2003. I december 2003 drabbades Frankrike av svåra översvämningar.

Under samma period har det inträffat en rad jordbävningar och flera olyckor orsakade av den mänskliga faktorn som har haft allvarliga följder på det sociala, ekonomiska och miljömässiga planet. Ett liknande olycksmönster har börjat visa sig i hela världen: större naturolyckor inträffar med ökad frekvens och får allt större konsekvenser.

Utvecklingen har uppmärksamrats av EU:s medlemsländer och ett ökat samarbete i frågor om räddningstjänst har resulterat i ett system om ömsesidig hjälp kallat Gemenskapsmekanismen.

Gemenskapsmekanismen

Om en olycka eller katastrof inträffar som är så stor att det drabbade landets egna resurser inte räcker till eller om olyckan riskerar att få gränsöverskridande konsekvenser kan det drabbade landet söka omedelbar hjälp från andra EU-länder.

Medlemsländerna har rapporterat in vilka resurser de kan ställa till förfogande om ett land behöver hjälp. Det kan vara allt från materiel som motorsågar eller skogsbrandsflygplan till personal eller experter och specialistteam. Inom mekanismen har länderna och EU-kommissionen upprättat kommunikationskanaler så att det ska gå lätt och smidigt för ett land att begära hjälp från ett annat. Det är också möjligt för länder utanför EU att begära hjälp.

Det drabbade landet står för kostnaderna – men de hjälpande länderna kan förstås avstå från ersättning och ge hjälp kostnadsfritt.

Hur fungerar det?

En rad funktioner och resurser finns tillgängliga, eller är under uppbyggnad, för att Gemenskapsmekanismen ska fungera. En av de viktigaste är:

- ett övervaknings- och informationscenter som kallas MIC (Monitoring and Information Centre). MIC är operativ kontaktpunkt vid EU-kommissionen och finns placerad på Generaldirektoratet för miljö och enheten för räddningstjänst och miljöolyckor. Dess arbetsuppgifter är att ta emot information och begäran om hjälp från medlemsländerna, sprida det till de andra länderna samt meddela det drabbade landet vilken hjälp som finns att tillgå. MIC ska dessutom hålla rutiner och resursdatabaser uppdaterade, hålla kontakt med deltagarländernas kontaktpunkter för att förbereda rapporter om olyckor och katastrofer samt delta i erfarenhetsutbytet efter en insats. Generaldirektoratet för miljö ansvarar dessutom för att utveckla gemenskapsmekanismen som helhet.

Andra viktiga beståndsdelar är:

- ett gemensamt kommunikations- och informationssystem för olyckor mellan Gemenskapsmekanismen och länderna, CECIS;
- en databas med tillgängliga team, experter och andra resurser som länderna ställer till förfogande;
- mindre expertteam som kan skickas ut för att bedöma situationen och koordinera en större insats på plats;
- ett utbildningsprogram omfattande kurser, övningar och ett program för expertutbyte, samt
- ett program för tillvaratagande av erfarenheter från insatser.

Räddningsverket är kontaktpunkt i Sverige

Räddningsverket är Sveriges kontaktpunkt för Gemenskapsmekanismen. I händelse av en svår olycka eller katastrof i Sverige, är det Räddningsverket som skickar begäran om hjälp till MIC, som i sin tur kontaktar de andra ländernas kontaktpunkter. På liknande sätt har Räddningsverket som uppgift att sprida information från MIC om begäran om hjälp och kontakta andra myndigheter som berörs. Det är också Räddningsverket som utvecklar rutiner och metoder för samarbete i Sverige.

Räddningsverket tar emot begäran om hjälp från kommuner och länsstyrelser på larmnumret 054-150 150, som går till vakthavande tjänsteman, VT.

Erfarenheter

Olyckan med oljetankern Prestige 2003

Prestigeolyckan är ett bra exempel på hur en olyckas omfattning kan kräva resurser utöver de drabbade ländernas egen kapacitet. MIC skickade ut åtta olika förfrågningar om hjälp till samtliga deltagarländer. Flera olika länder ställde snabbt fartyg, flygplan, utrustning och experter till de spanska, portugisiska och franska myndigheternas förfogande. Sverige skickade oljeskyddsmateriel och observatörer till olycksplatsen.

Skogsbränderna i Portugal 2004

21 deltagarländer uttryckte en vilja att hjälpa Portugal, men begäran om hjälp reducerades i slutänden till två skogsbrandsflygplan från Italien och tre helikoptrar från Tyskland. Orsaken var att det mesta av de tillgängliga resurserna redan användes för brandbekämpning på andra platser i Medelhavsområdet.

Översvämningarna i Frankrike 2003

Under översvämningarna i södra Frankrike i december 2003 framfördes en begäran om pumpar med hög kapacitet. Inom mindre än tre timmar hade man hittat två länder som hade rätt utrustning. Fem andra länder hade också utrustning till förfogande, och slutresultatet blev att fyra av dem gav hjälp i form av pumpar med hög kapacitet.

Skogsbränderna i Marocko 2004

Efter förfrågan den 25 augusti 2004 skickade Räddningsverket dagen därpå en radiotekniker, en expert/observatör och materiel till Marocko. Utrustningen bestod av radiokommunikationsutrustning (VHF – för kommunikation med flyg) och satellittelefoner. Delar av utrustningen skänktes till Marocko efter insatsen. Räddningsverket utbildade den marockanska personalen i användning av utrustningen.

Stormen i södra Sverige 2005

Efter stormen som drabbade södra Sverige i januari 2005 begärde Sverige hjälp i form av elverk för privatbostäder. Länsstyrelsen i Kronobergs län beslutade, i dialog med Räddningsverket, att undersöka möjligheterna att begära hjälp från andra länder via gemenskapsmekanismen. På kvällen den 1 februari skickades en förfrågan till MIC och dagen därpå hade flera länder erbjudit hjälp. Av de många länder som kunde ge stöd, valde Sverige att acceptera Tjeckiens och Tysklands erbjudanden. Elverken transporterades till Räddningsverkets skola i Revinge där de kommunerna kunde hämta efter behov.

Kurser för räddningstjänstens personal

Sverige anordnar kurser inom ramen för Gemenskapsmekanismen på uppdrag av kommissionen. Samtliga kurser går vid Räddningsverket Revinge i samarbete med danska Beredskabsstyrelsen. Kurserna som omfattar cirka en vecka, riktar sig främst till räddningstjänstpersonal men också till annan personal som kan ingå i insatsteam.

Det finns för närvarande tre typer av kurser:

- Community Mechanism Induction Course – utbildning för deltagare i insatsteam.
- Operational Management Course – kurser i operativ ledning.
- High Level Coordination Course – för experter på hög nivå.

Inom Gemenskapsmekanismens expertutbytessystem finns också möjlighet att göra studiebesök på en till två veckor inom något annat EU-lands räddningstjänst.

Om du har frågor eller är intresserad av att delta i en utbildning eller i expertutbytet, kontakta Räddningsverket som samordnar det svenska deltagandet.

Räddningsverket

Anna-Karin Hamrén

Telefon: 054-13 51 48

E-post: anna-karin.hamren@srv.se

Räddningsverket, 651 80 Karlstad
Telefon 054-13 50 00, fax 054-13 56 00. www.raddningsverket.se

Beställningsnummer I99-118/05. Fax 054-13 56 05